

รายงานการวิจัย

พฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนพูนสิน (เพชรสุขอุปถัมภ์) เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร
**Dengue Hemorrhagic Fever Preventive and Control Behavior
of Lower Secondary Education Students of Poonsin (Petch Suk Upatum) School,
Phra Khanong District, Bangkok**

ณัฐกฤต กลมเกลียว¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก ระดับเจตคติต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ระดับการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพูนสิน (เพชรสุขอุปถัมภ์) เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร และเป็นแนวทางการดำเนินงานการแก้ไข ปัญหาอุปสรรคในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพูนสิน (เพชรสุขอุปถัมภ์) เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร จำนวน 177 คน โดยใช้สูตรของ Yamane ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพูนสิน (เพชรสุขอุปถัมภ์) เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 53.7 มีอายุ 13 ปี ร้อยละ 37.3 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 99.4 อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 35.0 เท่ากัน ในรอบปีที่ผ่านมาสมาชิกในครอบครัวไม่มีใครป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก ร้อยละ 97.2 และช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารโรคไข้เลือดออกมากที่สุดจากโรงเรียนและครู ร้อยละ 48.0 นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 49.7 มีเจตคติต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 53.1 และมีการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับดี ร้อยละ 65.5

คำสำคัญ พฤติกรรม การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

¹ บัณฑิตวิทยาลัย สาธารณสุขศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาระบบบริการปฐมภูมิ วิทยาลัยนครราชสีมา

Abstract

The objectives of this research were to study the level of knowledge about Dengue Hemorrhagic Fever, attitude towards a prevention and control of Dengue Hemorrhagic Fever, and practices in a prevention and control of Dengue Hemorrhagic Fever among the lower secondary education students in Poonsin (Petch Suk Upatum) School, Phra Khanong District, Bangkok and to develop efficient guidelines to solve problems in preventing and controlling Dengue Hemorrhagic Fever. Samples were 177 students obtained from Yamane' formula with simple random sampling method. The questionnaire was used for data collection. The statistics used in data analysis for percentage, mean and standard deviation. The results of the research were found as follows: The lower secondary education students in Poonsin (Petch Suk Upatum) School, Phra Khanong District, Bangkok were mostly male 53.7 percent, aged 13 years 37.3 percent, Buddhists 99.4 percent. They were in Grade 1 and Grade 3 equally of 35.0 percent each in the past year family members who were not sick with Dengue Hemorrhagic Fever were 97.2 percent. They received information about Dengue Hemorrhagic Fever from the school and teachers for 48.0 percent. Students had knowledge about the

Dengue Hemorrhagic Fever for 49.7 percent and the attitude towards a prevention and control of Dengue Hemorrhagic Fever was 53.1 percent. While behavioral practices to prevent and control of Dengue Hemorrhagic Fever was at the high level for 65.5 percent.

Key Word Dengue Hemorrhagic Fever Preventive and Control Behavior

ความสำคัญและที่มา

โรคไข้เลือดออกเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแพร่ระบาดของโรค ประกอบกับมีปัจจัยหลายอย่างสนับสนุน เช่น สิ่งแวดล้อมที่มีความเหมาะสมต่อการเพาะพันธุ์ยุงลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีคูหาที่สั้นลงจะทำให้ลูกน้ำยุงลายมีอัตราการรอดชีวิตมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันทำให้ผู้ประกอบการมีเวลาดูแลเด็กน้อยลง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการออกกำลังกายของยุงลายเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการทำให้โรคไข้เลือดออกกลับมามีความรุนแรงเพิ่มขึ้น กรุงเทพมหานครจึงได้วางแผนดำเนินการเร่งรัดการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2542 - พ.ศ. 2543 จัดทำโครงการประชาร่วมใจป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก เฉลิมพระเกียรติ ปี พ.ศ. 2546

โครงการโรงเรียนปลอดลูกน้ำยุงลาย เน้นกิจกรรมของนักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ ให้มีส่วนร่วมและปลูกฝังจิตสำนึกให้กับนักเรียนในการกำจัดและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายที่บ้าน โรงเรียน และชุมชนโดยรอบโรงเรียน เพื่อเป็นส่วนสนับสนุนการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก ปี พ.ศ. 2547 - พ.ศ. 2549 โครงการผืนพลังเยาวชนไทยต้านภัยไข้เลือดออก เพื่อให้ครู นักเรียน และผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จัดทำโครงการกรุงเทพ ฯ เขตปลอดยุงลายอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและลดปัญหาการแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออกในกรุงเทพมหานคร ลดผลกระทบทางสังคม เศรษฐกิจและสุขภาพของประชาชนจากการแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออก ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับประเทศ

เป้าหมายในการดำเนินงานคือลดแหล่งเพาะพันธุ์ในทุกโรงเรียน โดยให้มีจำนวนภาชนะที่พบลูกน้ำไม่เกิน 10 ภาชนะในทุก 100 ภาชนะทุกโรงเรียนทั่วประเทศ หรือหมายถึงให้มีค่าดัชนีลูกน้ำยุงลาย (Container Index: CI) ไม่เกิน 10 และลดอัตราป่วยจากโรคไข้เลือดออกให้อยู่ในระดับไม่เกิน 80 ต่อประชากรแสนคน และอัตราการตายไม่เกินร้อยละ 0.13

โรคไข้เลือดออกเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร จะเห็นได้ว่ากลุ่มอายุระหว่าง 10-14 ปี และ

ระหว่าง 15 - 24 ปี คือ เด็กวัยเรียน ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เป็นกลุ่มที่มีอัตราการป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกสูงในลำดับต้นๆ และเป็นที่น่าสังเกตว่าโรคไข้เลือดออกจะเกิดกับเด็กโต เด็กวัยรุ่นและผู้ใหญ่เพิ่มขึ้น จากภาวะเสี่ยงของกลุ่มดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยพฤติกรรม การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพูนสิน (เพชรสุขอุปถัมภ์) เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาระดับความรู้ ระดับเจตคติ ต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพูนสิน (เพชรสุขอุปถัมภ์) เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรม การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก เฉพาะกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพูนสิน (เพชรสุขอุปถัมภ์) เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ 1 – 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยใช้สูตร Taro Yamane ในการเลือกขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random

Sampling) และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพูนสิน (เพชรสุขอุปถัมภ์) เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร จำนวน 177 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป คำนวณค่าสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 4 ส่วน แบบสอบถามดังกล่าวได้ผ่านการตรวจสอบความตรงและความถูกต้องตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน และหาความเที่ยงของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Chronbach ได้ค่า $\alpha = 0.7627$

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทางประชากร ผลการศึกษาพบว่า

1. นักเรียนเป็นเพศชาย ร้อยละ 53.7 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 46.3
2. นักเรียนมีอายุ 13 ปี มากที่สุด ร้อยละ 37.3 รองลงมา มีอายุ 14 ปี ร้อยละ 32.2 และมีอายุ 16 ปี ร้อยละ 1.7 น้อยที่สุด
3. นักเรียนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 99.4 และนับถือศาสนาฮินดู ร้อยละ 0.6
4. นักเรียนชั้นปีการศึกษาปัจจุบัน ศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 35.0 จำนวนเท่ากัน และศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ร้อยละ 3

5. ในรอบปีที่ผ่านมาสมาชิกในครอบครัวไม่มีใครป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก ร้อยละ 97.2 รองลงมา มีสมาชิกในครอบครัวป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก ร้อยละ 2.8

6. การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกจากโรงเรียนและครู มากที่สุด ร้อยละ 48.0 รองลงมา ได้รับข้อมูลข่าวสารจากวิทยุ/โทรทัศน์ ร้อยละ 26.0 และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข/อาสาสมัครสาธารณสุข ร้อยละ 19.6

ส่วนที่ 2 ความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก

พบว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

1. มีความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 49.72
2. มีความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับดี ร้อยละ 42.94
3. มีความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับไม่ดี ร้อยละ 7.34

ส่วนที่ 3 เจตคติที่มีต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

พบว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

1. มีเจตคติต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 53.1
2. รองลงมา มีเจตคติต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับดี ร้อยละ 32.2
3. มีเจตคติต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับไม่ดี ร้อยละ 14.7

ส่วนที่ 4 การปฏิบัติต่อการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก

พบว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

1. มีการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับดี ร้อยละ 65.54

2. รองลงมา มีการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 31.64

3. มีการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับไม่ดี ร้อยละ 2.82

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบว่าส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 49.72 และมีเจตคติต่อการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 53.1 แต่มีการปฏิบัติและการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับดี ร้อยละ 65.54

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จากผลการวิจัยพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีระดับความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับพอใช้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรจัดให้มีโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกให้กับนักเรียน เช่น การ

จัดอบรมให้ความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกให้กับนักเรียนทุกชั้นเรียน จัดกิจกรรมการประกวดโรงเรียนปลอดลูกน้ำยุงลาย จัดกิจกรรมการประกวดนวัตกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกระหว่างโรงเรียนในพื้นที่เขต

2. การจัดให้มีโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกให้กับนักเรียน โดยมีครูประจำชั้น หรือพยาบาลอนามัยโรงเรียน ติดตามผลอย่างใกล้ชิดในการกระตุ้นเตือนให้เกิดแรงจูงใจมีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกำจัดลูกน้ำยุงลายจนเป็นกิจวัตรทั้งที่บ้าน โรงเรียนและชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการทำงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของนักเรียนโรงเรียนพูนสิน (เพชรสุขอุปถัมภ์) เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร

2. ควรศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคแรงสนับสนุนทางสังคมของครูอนามัย/เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผิดชอบโรงเรียนในพื้นที่ ในการดำเนินงาน/โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก และติดตามกระตุ้นนักเรียนให้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และขยายผลการรณรงค์ไปยังพื้นที่ชุมชนรอบๆ โรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข. (2544). **โรคไข้เลือดออก**.นนทบุรี โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย,
- ฝ่ายสัตว์นำโรค. (2551). **คู่มือการปฏิบัติงานควบคุมและกำจัดยุงพาหะนำโรคไข้เลือดออกสำหรับผู้ปฏิบัติงาน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เอ็น.เอ.รัตนะเทรตดิ้ง
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด
- องอาจ เจริญสุข. (2548). การใช้ระบาดวิทยาเพื่อควบคุมไข้เลือดออก. การเฝ้าระวังโรค ประจำเดือน มิถุนายน 2548. กรุงเทพมหานคร : สำนักอนามัย กองควบคุมโรค
- Clark, G.G. (1995). Epidemiologic situation of dengue fever in America. **Challenges to surveillance and control**. Mexico : Dalud Publica De. 37(6): 5-11.
- Kaplan, B.H, Cassel J.C, & Gore, S. (1977) Social support and health. *Medical Care*. (1977, May).
- Lloyd, Linda S. (1994). A community-based aedes aegypti control program in Merida, Yucatan, Mexico. Ph.D. dissertation, University of Yucatan, 1993. **Dissertation Abstracts International**. 54: 6155-B.
- Yamane. (1973). *An Introductory Analysis : Statistics*. New York : Harper & Row